Ruokaosasto/Markkinayksikkö/Miettinen

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Viite Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 19.09.2023 klo 10.00 / K 2/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

TEEMA: (VNS 2/2017 VP) VALTIONEUVOSTON SELONTEKO RUOKAPOLITIIKASTA

Yhteenvetona eduskunnan lausumista voi todeta, että valtioneuvosto on edennyt eduskunnan lausumien edellyttämällä tavalla. Jatkumona lausumille voidaan myös todeta, että ruokajärjestelmää koskevassa kokonaisuudessa valtioneuvosto etenee Orpon hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Niistä tässä nostettakoon kirjaus kasvuohjelmasta: *Suomalaisen puhtaan ruoan potentiaali hyödynnetään uudella kasvuohjelmalla, jolla lisätään ruokavientiä. Riittävällä TKI-rahoituksella vauhditetaan elintarvikealalle syntyviä innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonlisää ja työllisyyttä.* Kasvuohjelma on tarkoitus valmistella maa- ja metsätalousministeriön johdolla siten, että kaikki ministeriöt ja toimijat sitoutetaan työhön. Valmistelusta tarkoitus raportoida myös parlamentaarisesti, esimerkiksi maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Alla eduskunnan lausumat tarkistettuna nykyhetkeen mennessä.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto:

asettaa elintarvikeketjun eri osien ruokahävikin vähentämiselle numeeriset tavoitteet sekä selvittää elintarvikkeiden päiväysmerkintöjä koskevat uusimistarpeet ruokahävikin vähentämiseksi (päivitetty)

Elintarvikeketjun eri osien elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrästä koko EU:n alueella on julkaistu tilasto Eurostat:n toimesta lokakuussa 2022. Suomalaisten elintarvikejätemäärä, 116 kiloa asukasta kohden, on alle EU-maiden keskiarvon; 46 prosenttia syntyy kotitalouksissa, 25 prosenttia elintarviketeollisuudessa, 12 prosenttia ruokapalveluissa, 9 prosenttia kaupassa ja 8 prosenttia alkutuotannossa. Määrällisesti elintarvikejätettä syntyy koko elintarvikeketjussa noin 641 miljoonaa kiloa vuodessa, josta ruokahävikin osuus on yli puolet. *Euroopan komissio antoi 5 heinäkuuta 2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä jätepuitedirektiivin 2008/98/EC muuttamisesta (COM (2023)420 final).* Esityksessä asetetaan jäsenmaille sitovat tavoitteet elintarvikejätteen vähentämiseksi. Jäsenvaltioiden olisi vähennettävä 31.12.2030 mennessä

- 10 % elintarvikejätteen määrää elintarviketeollisuudessa
- 30 % elintarvikejätteen määrää henkilöä kohden yhteisesti ruoan vähittäisjakelussa ja muussa jakelussa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissaverrattuna vuonna 2020 syntyneeseen määrään.

Komission ehdotuksesta ja valtioneuvoston kannasta on valmisteilla U-kirje. Asia etenee Ympäristöministeriön toimesta. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Nykyisten päiväysmerkintöjen (parasta ennen ja viimeinen käyttöajankohta) käytön ja merkintöihin liittyvien väärinymmärrysten katsotaan osaltaan aiheuttavan ruokahävikkiä. Tästä syystä komissio tekee ehdotuksen päiväysmerkintöjä koskevien sääntöjen tarkistamiseksi kuluttajatutkimuksen pohjalta. *Komission lainsäädäntöaloitteita ei ole vielä saatu.*

EU Platform of Food Loss and Food Waste asetettiin toiselle toimikaudelle 2022-2026 ja myös sen yhteydessä toiminut päiväysmerkinnät ja ruokahävikki –alatyöryhmä asetettiin jatkamaan työtään. Alatyöryhmän tavoitteena on tukea KOM EU-tason toimien tunnistamisessa ja priorisoinnissa päivämerkintöihin liittyvän ruokahävikin ehkäisemiseksi. Ryhmän tavoitteena on myös avustaa KOM päiväysmerkintöjä sekä ruokahävikin ja – jätteen torjuntaa koskevien lainsäädäntöehdotusten ja politiikkatoimien valmistelussa sekä asiaan liittyvän EU-lainsäädännön, ohjelmien ja politiikkojen täytäntöönpanossa. *Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu aktiivisesti alatyöryhmän toimintaan ja jatkaa päiväysmerkintöjen tarkistamista koskevan aloitteen käsittelyä EU-tasolla*.

lisää ja tehostaa systemaattisesti ruokasektoria koskevaa ennakkovaikuttamista EU-lainsäädännön valmistelussa (päivitetty)

Komission keväällä 2020 julkaisemassa Pellolta pöytään -strategiassa on useita aloitteita, joilla pyritään edistämään kestävää elintarvikekulutusta ja helpottamaan siirtymistä terveellisiin ja kestäviin ruokavalintoihin: harmonisoidut pakolliset ravintoarvomerkinnät pakkauksen etupuolella, pakollisia alkuperämerkintöjä nykyistä useampiin elintarvikkeisiin; nykyisten päiväysmerkintöjen tarkistaminen sekä ainesosaluettelo ja ravintoarvoilmoitusalkoholijuomiin. Komission lainsäädäntöehdotuksia odotetaan kevään 2023 aikana. Pellolta pöytään -strategiaan sisältyy myös ehdotus kestävän ruokajärjestelmän lainsäädäntökehyksen laatimisesta sekä kestävällä tavalla tuotettujen elintarvikkeiden merkintäjärjestelmän luomisesta. Ministeriö on osallistunut aktiivisesti Pellolta pöytään -strategian aloitteiden taustaksi tehtäviin vaikutusarviointeihin liittyviin kuulemisiin. Maa- ja metsätalousministeriö on osallistunut aktiivisesti keväällä 2022 annetun maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen uudistamista koskevan esityksen käsittelyyn neuvostossa. *Nimisuojareformi on loppusuoralla*. Lisäksi ministeriö on EU:n maataloustuotteiden menekinedistämispolitiikan osalta esittänyt kantojaan komission keväällä 2021 politiikan uudistamista koskeneessa julkisessa kuulemisessa. Komission tarkoituksena on ollut antaa sitä koskeva lainsäädäntöehdotus vuoden 2023 aikana. *Tosin ehdotusta ei edelleenkään ole annettu eli herää kysymys, ehtisikö asia edetä nykyisen komissio kaudella.*
Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen (päivitetty)

Maa- ja metsätalousministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö rahoittavat elintarvikkeiden ja juomien vienninedistämiseen keskittyvää, Business Finland Oy:n toteuttamaa Food From Finland -kasvuohjelmaa. Sipilän hallituksen aikana kärkihankerahoitusta ohjattiin 153 Valtioneuvoston julkaisuja 2023:39 Ruokavirastolle vientimahdollisuuksia avaaviin markkinoillepääsyhankkeisiin, vientivalvontajärjestelmien kehittämiseen, pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten neuvontaan ja vientivalmiuksien parantamiseen sekä sähköisen, Kiinan viranomaisten vaatiman, eläinlääkintötodistusjärjestelmän kehittämiseen. Näiden toimenpiteiden rahoitus on jatkunut myös pääministeri Sanna Marinin ja Petteri Orpon hallituskausilla. Maa- ja metsätalousministeriö on myös resursoinut elintarvikkeiden vientiin keskittyvän attasean Kiinaan, Etelä-Koreaan ja Etelä-Afrikkaan (vuoden 2022 loppuun saakka). Maa- ja metsätalousministeriö on ohjannut rahoitusta useiden elintarvikkeiden vientiosaaja -koulutuksen toteuttamiseen, elintarvikeviennin kehittämis- ja koordinointihankkeeseen, viljatuotteiden vientivalmiuksien lisäämiseen, pakatun veden tuotannon ja viennin tilannekuvaselvitykseen, *suomalaisen ruoan maakuvatyöhön* sekä kotimaisen tuotannon erityispiirteiden terävöittämiseen suhteessa kilpailijamaihin, samoin Food from Finland –ohjelman kautta *globaalin markkinapotentiaalianalyysin* laadintaan yritysten hyödynnettäväksi. Maa- ja metsätalousministeriö on ohjannut rahoitusta myös vesialan kansainvälistymiseen muun muassa

rahoittamalla Suomen vesifoorumi ry:tä. Maa- ja metsätalousministeriö on tukenut vesiosaamisen vientiä erityisesti Suomen kestävän kasvun ohjelmaan kuuluvan Vesiosaamisen kasvu- ja kansainvälistymisohjelman avulla, yhteistyössä tukiviranomaisena toimivan Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa. Vesiosaamisen vientiä on pyritty kasvattamaan paitsi hankerahoituksen kautta, myös tekemällä tiivistä yhteistyötä Suomen Vesifoorumin ja alueellisten vesiklustereiden kanssa sekä aktivoimalla Team Finland-verkostoa vesisektorin tukemiseen. Ohjelman kautta rahoitetaan myös suomalaisen vesiosaamisen vientitarjooma-koontia. Tämän lisäksi vientiä on edistetty Team Finland-vienninedistämismatkojen avulla.

helpottaa kotimaisen ruuan ja lähiruuan pienimuotoista jalostusta (ei muutoksia kirjauksissa)

Maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt lukuisia lainsäädännöllisiä muutoksia, joilla on helpotettu maatilojen suoramyyntiä ja pienimuotoisesti jalostettujen elintarvikkeiden markkinoillepääsyä. Säädöksiä joustavoitetaan edelleen elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Ruokavirasto on tuottanut runsaasti opasmateriaalia Elintarvikealan pienten ja keskisuurten yritysten neuvonta -kärkihankkeessa, jossa on myös tehty koulutus- ja neuvontakiertueita sekä tehostettu yhtenäisten viranomaistulkintojen aikaansaamista ja uuden palvelumallin toteuttamista. Maaseudun kehittämisohjelmasta on rahoitettu maaseudun ruokasektorin yritystoimintaa ja kaudella 2023–2027 rahoitus jatkuu CAP-suunnitelmasta.
Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.